

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

w sprawie ze skargi K. I.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...) w sprawie III AUa (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 19 września 2019 r.,

1. stwierdza, że nastąpiła przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. III AUa (...);

2. przyznaje skarżącej K. I. sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych;

3. w pozostałym zakresie skargę oddala;

4. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącej K.I. kwotę 240 (dwustu czterdziestu) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego.

UZASADNIENIE

Radca prawny U.K.G., działając na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Skarżącą K. I. , złożyła do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 18 kwietnia 2019 r. skargę (datowaną na dzień 11 kwietnia 2019 r.) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu odwoławczym prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...). W skardze r.pr. U. K. G. wniosła o: stwierdzenie przewlekłości w sprawie, zasądzenie

od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 5.000 zł, zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do wyznaczenie rozprawy w terminie 3 miesięcy od rozpoznania skargi oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Zarzut sformułowany w pkt 1-szym *petitum* skargi jej autorka uzasadniła m.in. tym, że cyt. „[s]prawa została zarejestrowana w Sądzie II instancji pod sygn. akt III AUa (...) i [do] dnia sporządzenia niniejszej skargi na przewlekłość postępowania Sąd Apelacyjny w (...) przez czasookres ponad 2 lat nie podjął żadnej czynności w sprawie, w tym nie wyznaczył terminu rozprawy apelacyjnej”.

W odpowiedzi na skargę na przewlekłość datowanej na dzień 25 kwietnia 2019 r., Skarb Państwa – reprezentowany przez Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w (...) – wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Autor odpowiedzi wskazał na to, że sytuacja kadrowa w Wydziale III Sądu Apelacyjnego w (...) jest niekorzystna w stosunku do dużego wpływu do tego wydziału, zaś ocena, czy doszło czy nie do przewlekłości postępowania nie można być prowadzona tylko poprzez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pisma do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Przy ocenie przewlekłości postępowania należy mieć na uwadze zwłokę nieuzasadnioną, a uwzględnienie obciążenia sędziów III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych sprawami nie pozwala na uznanie, że zwłoka taka miała miejsce. W konkluzji odpowiedzi na skargę – w związku z sytuacją kadrową Sądu Apelacyjnego w (...) oraz ograniczeniem możliwości delegowania sędziów z innych sądów oraz rozmiarem obciążeń sędziów – wniesiono o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona przez pełnomocnika K.I. okazała się częściowo zasadna.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75, dalej cyt. jako ustawa o skardze na przewlekłość postępowania, ustawa) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Utrwalona judykatura Sądu Najwyższego przyjmuje jednak, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16, LEX nr 2122413; z dnia 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z dnia 19 października 2017 r., III SPP 42/17, LEX nr 2407819, z dnia 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z dnia 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18 czy z dnia 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19). Wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach krótsze okresy bezczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14, LEX nr 1515457).

Z analizy akt sprawy wynika, że w dniu 10 lutego 2017 r. Skarżąca K.I., reprezentowana przez radcę prawnego U. K. G. , wniosła do Sądu Okręgowego w K. apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 grudnia 2016 r., sygn. VII U (...). Po zrealizowaniu niezbędnych czynności kontroli formalnej w ramach tzw. postępowania międzyinstancyjnego (m.in. zarządzenie wzywające do podania wartości przedmiotu zaskarżenia) oraz doręczeniu odpisów apelacji stronie przeciwnej i zainteresowanemu-uczestnikowi postępowania akta sprawy przedstawiono wraz z

apelacją pełnomocnika Skarżącej sądowi *ad quem* w dniu 10 marca 2017 r. Sprawę zarejestrowano w Sądzie Apelacyjnym w (...) w repertorium „AUa” (III AUa (...), k. 130 akt sprawy). Od tego momentu do połowy września 2018 r. (a zatem przez okres prawie szesnastu miesięcy) w sprawie nie podjęto jakichkolwiek czynności procesowych nakierowanych na wyznaczenie terminu rozpoznania apelacji Skarżącej. W dniu 17 września 2018 r. za pomocą Systemu Losowego Przydziału Spraw (SLPS) sprawa została przydzielona Sędziemu referentowi (k. 131 akt sprawy), 21 marca 2019 r. sprawę ponownie do SLPS skierowano celem wylosowania przez system pozostałych członków składu orzekającego.

Zarządzeniem z dnia 17 kwietnia 2019 r. wyznaczono skład orzekający w sprawie i wyterminowano rozprawę apelacyjną w sprawie na dzień 13 czerwca 2019 r. (k. 134 akt).

Terminu rozprawy apelacyjnej nie wyznaczono zatem przez globalny okres dwóch lat i jednego miesiąca, co w sposób znaczący przekracza wypracowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego standard, w myśl którego przewlekłość postępowania materializuje się wówczas, jeżeli przez okres co najmniej dwunastu miesięcy nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej. Okres ten został przekroczony w niniejszej sprawie o ponad rok, bowiem rozprawa apelacyjna została wyterminowana dopiero zarządzeniem z dnia 17 kwietnia 2019 r.

Mimo zatem ostatecznego wyznaczenia terminu rozprawy odwoławczej przed Sądem Apelacyjnym w (...) Sąd Najwyższy stwierdza, że niewyznaczenia rozprawy apelacyjnej przez okres ponad dwudziestu pięciu miesięcy nie sposób nie ocenić jako nie powodującego istotnej przewlekłości postępowania apelacyjnego. W dodatku analiza przepisów dotyczących postępowania odrębnego w sprawach pracy i ubezpieczeń społecznych dowodzi, że wprowadzono do nich uproszczenia proceduralne, których celem jest przyspieszenie tego postępowania, co nie może budzić wątpliwości w kontekście specyfiki przedmiotu tego rodzaju postępowań. Dążenie do przyspieszenia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przebiega szczególnie silnie z treści przepisów art. 467 k.p.c., art. 468 k.p.c. oraz art. 471 k.p.c. W myśl przepisu art. 471 k.p.c. termin rozprawy powinien być wyznaczony tak, aby od daty zakończenia czynności wyjaśniających, a jeżeli nie podjęto takich czynności – od daty wniesienia pozwu lub odwołania, do

rozprawy nie upłynęło więcej niż dwa tygodnie, chyba że zachodzą niedające się usunąć przeszkody. Z mocy art. 391 § 1 zd. pierwsze k.p.c. przepisy te mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

Należy podkreślić, że przewlekłości w niniejszej sprawie nie usprawiedliwiają – wskazane przez Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w (...) w odpowiedzi na skargę – czynniki organizacyjne (trudności kadrowe III Wydziału tego Sądu). W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym przewlekłości postępowania przyjmuje się, że „względy z zakresu organizacji i podziału czynności [...] dotyczące niedostatecznej liczby sędziów, którym przydzielane są sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych – nie usprawiedliwiają przewlekłości postępowania. Z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) wynika obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Jest to szczególnie konieczne przy rozstrzygnięciu spraw, które w wewnętrznym porządku prawnym uzyskały w specjalnych procedurach gwarancje sprawności i szybkości postępowań sądowych. Do takich spraw należą sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych [...]” (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05 i 16 marca 2005 r., III SPP 10/06).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego sąd na wniosek skarżącego ma obowiązek zasądzić odpowiednią sumę pieniężną od Skarbu Państwa (art. 12 ust. 4 zd. pierwsze ustawy o skardze na przewlekłość postępowania). Suma pieniężna, o której mowa w tym przepisie stanowi – z jednej strony – rodzaj sankcji dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, powodujące czasami wręcz systemową przewlekłość postępowań sądowych w niektórych obszarach praktyki sądowej, z drugiej zaś – rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Zasądza się ją w wysokości proporcjonalnej do zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Spełnia ona rolę swoistego zadośćuczynienia za stres oraz frustrację spowodowaną przewlekłością

postępowania sądowego. Żądanie przyznania Skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 5.000 zł. nie zostało przez autorkę skargi uzasadnione poza wskazaniem na to, że cyt. „zachodzą przesłanki przewlekłości postępowania”. Biorąc pod uwagę zarówno charakter sprawy, jak i jej przedmiot (sprawa prawnie i faktycznie raczej niezbyt skomplikowana, o czym świadczą m.in. lakoniczne, czterostronicowe uzasadnienie sądu I-szej instancji i równie lakoniczna apelacja Skarżącej, kwestionująca m.in. sposób dokonania w sprawie ustaleń faktycznych i oraz wady konstrukcyjne uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia; apelacja liczy wraz z uzasadnieniem cztery strony maszynopisu, k. 111-114 akt sprawy) oraz okres zwłoki w rozpoznaniu sprawy z jednej strony, z drugiej zaś stronu uwzględniając fakt, że w końcu doszło jednak do wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zdecydował – o co zresztą wnosił autor odpowiedzi na skargę – o istotnym zredukowaniu żądanej przez pełnomocnika Skarżącej K. I. sumy pieniężnej 5.000 zł, uznając za właściwe przyznanie Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...), tytułem zadośćuczynienia obniżonej kwoty 2.000 zł. O przyznaniu sumy pieniężnej w wysokości przewyższającej 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania przesądziło m.in. to Skarżąca, swoją postawą nie przyczyniła się w sposób zawiniony do wydłużenia trwania czasu postępowania.

Data rozprawy apelacyjnej przed Sądem Apelacyjnym w (...) została zaplanowana na datę przypadający na dzień przed pierwotnie planowanym terminem rozpoznania niniejszej sprawy przez Sąd Najwyższy (odpowiednio 13 czerwca 2019 r., 14 czerwca 2019 r., ten termin ostatni termin został zdjęty z wokalny z uwagi na braki pełnomocnictwa upoważniającego do występowania przed Sądem Najwyższym w postępowaniu w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania) – stąd należało oddalić skargę w zakresie żądania cyt. „zobowiązania Sądu Apelacyjnego w (...) do wyznaczenia rozprawy w terminie 3 miesięcy od rozpoznania skargi”, jako że formułowanie zaleceń w tym zakresie stało się oczywiście zbędne (art. 12 ust. 3 zd. pierwsze *in fine* ustawy o skardze na przewlekłość postępowania).

Na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...), reprezentowanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), kwotę 240 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika Skarżącej.

Mając powyższe na uwadze postanowiono, jak na wstępie.